VI‹MERKINGAR

Politiskur vilji = tóm or›

Pauli Einarsson
Valevni hjá javna›arflokkinum

Seinastu nógvu árini hevur nógv veri› tosa› um møguleikarnar fyri at fáa virksemi ígongd aftur runt í landinum. Tosi› endar fyri ta› mesta vi› einari samanlíkning ímillum Havnina og restina av Føroyum.

Havnin og ta› sum liggur rundanum, ver›ur í nútímans talu kamouflera› vi› or›inum Mi›øki›. Hetta er bara ein roynd at spja›a Føroyar, sum fyrr var eitt samla› land, og skapa frontar ímillum oyggjar og bygdir.

Tíverri loypa landspolitikkara á sama vognin, vi› at taka undir vi› teimum lærdu rá›gevum, sum siga at ráki› ger, at alt skal samlast á einum sta›, men ta› er ikki rætt. Ta› hevur alla tí› veri› so, at fólki› vil búgva so tætt saman sum gjørligt, tí tá er lættari at verja seg ímóti ymiskum vandum.

Í hesum framkomna landi er vandin ikki strí› vi› vápnum, men heldur innanoyggja strí› um hvar virksemi skal vera. Um vit vilja hava eitt land sum gevur møguleikar hjá fólki, eisini vi› gó›ari útbúgving, at stø›ast í teimum ymisku oyggjunum, mugu teir sum valdir eru at st‡ra landinum, skjótt vísa hetta í verki.

Vit sum búgva í Su›uroy uppliva fer› eftir fer›, at tá vit vísa á onkran n‡ggjan møguleika fyri virksemi í oynni, so ver›ur hetta uppskoti›, av landsins politikkarum, samanlíkna› vi› onnur øki í landinum, sum teir halda liggja betur fyri.

Tí tonki eg: Hvønn er ta› betur fyri. Er ta› fyri tey fáu útvaldu av teimum sum búgva her í landinum, ta fremmandu vinnuna sum kemur inn til Føroyar ella hesir bá›ir partar samla›ir.

Su›uroyggin liggur ikki verri fyri enn a›rar oyggjar í Føroyum. Ta› er bara ein spurningur um, hvat ein samanlíknar vi›.

Vit sum búgva í Su›uroy krevja sama møguleika sum øll onnur í landinum, tí vit hava somu skyldur sum øll onnur, men vit merkja, at vit fáa ikki ta› sama sum onnur, fyri skattapeningin, sum vit gjalda í Landskassan.

Fyri at taka eitt dømi, vil eg nevna ágangin frá restini av Føroyum, vi› landsins politikkarum á odda, ímóti at gera Drelnes á Tvøroyri til eina veitingarstø› til oljuvinnuna. Grundgevingar hava veri› fleiri, so sum at øll skulu hava sama møguleika, vinnan skal sjálv skipa fyri hesum. Tann grovasta og seinasta grundgevingin fyri at myndugleikarnir ikki vildu vísa á Drelnes var, at myndugleikarnir kundu ikki geva einari danskari fyritøku einkarætt til veiting úr Føroyum. Myndugleikarnir vita fullvæl at danska felagi› sum er vi› í ætlanini at gera Drelnes til veitingarstø›, er tann parturin av einum samtaki sum kemur inn vi› nógvum royndum á økinum. Ta› er í veruleikanum eitt føroyskt felag sum hevur nógv ár á baki á Tvøroyri, innan bæ›i rei›aravirksemi, handil og flutning, sum hevur fingi› sær ein útlendskan samstarvsfelaga. Hesin samstarvsháttur er ikki anna› enn ta› sum Oljumálast‡ri› hevur víst á sum ein rættur vegur hjá føroyskum fyritøkum, at koma inn í oljuvinnuna.

Ta› eru fleiri onnur virkir og feløg í Føroyum, sum hava fingi› sær útlendskar samstarvsfelagar, so R.B.Thomsen er ikki naka› eindømi. Munurin er bara tann, at hinir búgva ikki í Su›uroy.

Eg dugi ikki at síggja hvat i› kann for›a einum landst‡rismanni at áleggja oljufeløgum, at brúka eina ávísa havn í Su›uroy, á sama hátt sum teir vi› lóg áleggja fiskimonnum, at selja ein ávísan part av vei›uni gjøgnum eina uppbo›søluu nor›anfjør›s. Hetta vildi ikki kosta Landskassanum eina einastu krónu, bara skapt størri møguleika fyri ørum virksemi, og harvi› betri trivna›i í Su›uroy.

Barnaansing – ein spurningur um vilja

Rigmor Dam,
valevni í Havn
Heimasí›a:
www.rigmordam.subnet.dk

Um eg ver›i vald í b‡rá›i› fari eg aktivt at arbei›a fyri at fáa nøkta› tørvin á barnaansingarplássum sum skjótast. Væl at merkja ordiligum plássum, sum b‡rá›i› stendur fyri og gjaldar vi› okkara skattapengum.

Í løtuni standa eini 400 børn á bí›ilista og er ta› avgerandi ney›ugt, at allar hesar familjur fáa tilbo› um pláss í einum tryggum og mennandi umhvørvi, vi› einum høgum pedagogiskum stø›i.

Í mínum hugaheimi er barnaansing ein uppgáva - ikki ein trupulleiki.

Vit foreldur ynskja sjálvi at kunna velja hvønn ansingarhátt okkum líkar best. Ta› veri seg barnagar›, dagrøkt ella útibarnagar›. Eisini vilja vit frítt kunna velja tann stovn vit ynskja. Harumframt eiga systkin sjálvsagt at ganga á sama stovni, og systkinaavsláttur eigur at vera givin. Tíverri er veruleikin í dag, at eingi av hesum krøvum eru sjálvsøgd.

Onkur hugsar kanska at nú er nóg miki› sagt og skriva› um barnaansing og nóg nógv lyfti givin. Men eitt er ey›sæ› - nógv fólk eru rakt av hesum trupulleika. Eini 400 børn standa á bí›ilista, hesi hava tvey foreldur í part. Og hetta er so avgjørt ein trupulleiki, sum rakar alla familjuna, systkin, ommur og abbar. Øll eru tey partur av gerandisdegnum hjá familjuni, sum ikki veit síni livandi rá› um hvussu tey fáa morgindagin at hanga saman.

Spurningurin er sera einfaldur. Um politiskt valdu umbo›ini vilja seta ney›ugu upphæddina av til endamáli›, so kann tørvurin nøktast innan heilt fá ár.

Í hesum sambandi er vert at nevna, at Javna›arflokkurin er einasti flokkur, sum hevur bundi› seg til at ra›festa barnaansingartrupulleikan allarfremst. Hetta krevur tó ein sterkan Javna›arflokk í b‡rá›num og heiti eg tí á teg um at seta kross vi› meg ella lista C.

Skúlaumhvørvi› og n‡ggja tøknin

Jan Gardar,
valevni Sjálvst‡risfloksins

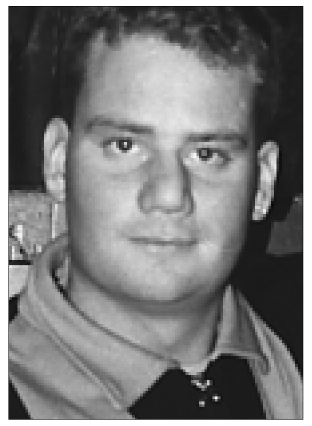

Skúlaumhvørvi› og n‡ggja tøknin skal n‡tast út í æsir at menna vitunarstø›i

Til tess at ein skal kunna trívast á einum sta›i eru ta› nógvar fyritreytir sum skulu ver›a í lagi›, men vil eg loyva mær bert at nevna nakrar sum eg meini hava t‡dning í hesum samanhangi.

Ein kann vi› rímuligheit spyrja hvønn ungdómspolitik ella mentanarpolitik hevur b‡rá›i. Á hvønn hátt hugsa politikkarnir sær at skapa trivna í b‡num sola›is at ungdómurin ikki stingur í sekkin til tess at finna sær anna› pláss at búleikast.

Solei›is eiga vit at gera okkum greitt at trivna›ur fyri ungdómin er anna› og meira enn arbei›i og bústa›ur.

Menningin gongur vi› rúkandi fer, og hugsi› her ikki minst um teldutøknina og samfer›slumøguleikarnar og samstundis gerst ungdómurin minni og minni sta›bundin. Ungdómurin í dag hevur meira og meira lyndi til at troyta møguleikarnar har hesir eru størstir. Hettar setir stór krøv til lokalsamfelagi›- til okkara politisku umbo›. Hesar avbjó›ingar gerast ikki minni tá eitt møguligt fast samband er til megin øki›. Eru vit eftirbátar á ymisku økjunum tá, ver›ur trupult at stø›ga skeivu gongdini og ver›ur ta› tá mi›sta›arøki i› avger hvussu leikur fer og ta› er neyvan ein hugalig framtí›armynd; ja spyr bara Árnfiringar hvussu ta› er at vera útja›ari hjá Klaksvík. Hvat mi›námsskúlum vi›víkur eiga vit tíbetur fleiri tilbo› til ungdómin, men skuldi hesi› um b‡rá›i hev›i bori› rætt at veri enn fleiri. Eg hugsi› her um Handilsskúla og Studentaskúla, sum eisini lógarheimild er fyri. Solei›is er tí›anverri ney›ugt hjá skúlaungdómi í stórum tali› dagliga at leita sær tvørturum Leirvíksfjør›. Her eigu vit saman vi› landsmynduleikunum og vinnulívinum at spenna okkum út til tess at gera betur n‡tslu av tí lokala skúla umhvørvinum og n‡ggju tøknuni til tess at menna vitunarstø›i og harvi› vinna fram n‡ggjar vinnumøguleikar.

Akadem. Polit. Samrá›ing

Akadem. Polit. Samrá›ing
Roynast her mær kenslur bundnar,
í frí›um landi valda villir hundar.
Tí›in ber sær eftir skrivandi mentan
meta seg sjálvar so sera hentan.

Oy›sla burt alt frá spyrjandi tjó›,
hva›ani fáa vit rá›ini gó›.
Kosnir menn fylgja bundnari rás,
uttan at vita ta›, læstir í lás.

Hollar royndir fyri teoriini dvína,
me›an teir sær sjálvum sam-s‡na.
Innilæst liggur framkomin vitan,
draga› til sín tann besta bitan.

Kjaftast frítt í øllum mi›lum
reisast ei úr dunnuhylum.
Kámast burt fullveldislei›,
nú hundadagakongur ni›arliga rei›.

Um tilfangi, olju og blankan fisk,
heilsuskipan og n‡ggjan hard-disk,
søgulig brygdi og oljudans
hvør ynskir vi› skútuni henda kjans?

Peter Splidt

hygg & hoyr

Frá fríggjadegi 10. november til hósdagin 16. november

N‡ggjar ævint‡rsøgur til fólk í øllum aldri

Í sendingini komandi sunnukvøld ver›a f‡ra ymisk evni: Motorsúklur, ævint‡rsøgur bæ›i upprunaligar og t‡ddar og eisini hava vit veri› vi› á konsert hjá Kulurótum, sum nú ætla sær út á nor›urlendska markna›in.

Bensin í bló›inum
»Ta› er nærmast ein sjúka (ert tú fyrst bitin av tí, so sleppur tú ikki av vi› ta› aftur«, sigur Petur Madsen, 43 ár, Kvívík

»Ta› er sum at koyra rutschebana (tú st‡rir honum bara sjálvur«, Agnar Dahl, 30 ár, Tórshavn

Tali› á motorsúkklum á føroysku vegunum veksur alsamt. Dillan, i› rakti Danmark fyri fáum árum sí›ani, er nú av álvara komin til Føroya. Basalt hevur tiki› pulsin á føroysku motorsúkklumentanini og n‡ggja motorsúkklufelagnum, MC Føroyar, i› var› stovna› 3. september.

N‡ggjar ævint‡rsøgur til fólk í øllum aldri
Ævint‡rsøgur ella fantasisøgur eru vælumtóktar um allan heim og í november koma ikki minni enn tvær n‡ggjar ævint‡rsøgur út — heimskendi Harry Potter ver›ur nú t‡ddur til føroyskt og Annfinnur í Skála gevur út fyrra bind av søgum úr Heiminum Forna.

Harry Potter bøkurnar eru nú umsettar til meir enn 28 mál og eru so vælumtóktar kring allan heim, at bókasølan hevur sett øll met. Børn kring allan heim hava tiki› søgurnar um drongin Harry Potter, sum aftaná ein ringan uppvøkstur í 11 ár, fær bo› um at koma á gandaskúla, og har finnur megi innaní sær sjálvum, sum hann ikki helt, hann átti. Men ikki bara børn eru hugtikin av Harry Potter, eisini vaksin hava tiki› søgurnar til sín og lesa tær vi› minst líka stórum áhuga, sum børnini.

"Eg havi altí› skriva› søgur av ymiskum slag, men ikki fyrrenn nú havi eg hugsa› um at givi› ta› út", sigur Annfinn í Skála. Hann var ikki grei›ur yvir, tá hann skriva›i bøkurnar "Hjá dvørgum í Ni›afjøllum" og "Fer›in til Zambora", at hann vi› sínum ævint‡rsøgum hevur rakt eitt rák, sum er frammi í tí›ini. Bøkurnar eru um Hallberu og Kjartan, sum ganga í 2 S í Hoydølum. Á eini skúlaútfer› fara tey bæ›i inn í eitt helli, og koma tá inn í ein heilt n‡ggjan heim, har tí›in er uppste›ga› og ikki ber til at venda vi› aftur.

Kular Røtur á nor›urlendska markna›in
Vit kenna tey øll — Kular Røtur - barnatónleikur og barnashow, sum hava veri› á konsertfer› í ítróttarhallum kring landi›. Nú skulu Trølla-Pætur, omman og øll hini eisini inn á nor›urlendska markna›in. Hetta er í hvussu so er ætlanin, sigur Steintór Rasmussen, sum ikki dylir fyri, at hetta ver›ur ein stór avbjó›ing. Men ta›, sum er idol fyri føroysk børn, eigur eisini at kunna gerast ta› í hinum Nor›urlondunum. Føroysku barnasangirnir standa onki aftan fyri teir útlendsku, heldur hann.

Tónasláttur

Í sendingini hesafer› ver›ur aftur at hoyra um tónleikalívi› úr Klaksvík.Serliga ver›ur greitt frá tí sera vældámdum tónleikabólkinum "Sóljuni", sum var nógv frammi seinast í 1940-unum til mi›skei›is í 1950-unum. Hans Egholm leggur til rættis.

Bátar og fólk

Marna Jakobsen skrivar sjónvarps- og útvarpsumæli hesa vikuna

Mikukvøldi› kom Durita til New Zealands og leg›ist í dvala. Sendingin "Kring knøttin" ver›ur send hvørt mikukvøld og eg seti meg spent at hyggja hvørja fer›. Eg haldi, at Durita dugir væl at grei›a frá, og sendingin er væl samansett, tá hugsa› ver›ur um, at hetta eru amatørar sum hava tiki› upp. Freia kom í ver›ina og sjálvandi var nógv tí› og nógvar myndir brúktar uppá Freiu, ta› var so vera. Eg og nógv vi› mær munnu halda, at henda sigling var eitt rættiligt bragd og at Durita hevur gjørt nógvum atfinningarsomum til skammar.

Hóskvøldi› gjørdi Armgar› Arge aftur eina gó›a sending. Sendingin "Tilvera" um incest var eisini eitt bragd. Armgar› Arge megna›i at gera ein trupulleika sjónligan, sum er svárur at tosa um. Hetta var sobur journalistikkur. Eg hugsi mangan um eina tí›indakvinnu, sum starva›ist í útvarpinum fyri nøkrum árum sí›ani, sum eisini fekst vi› sosial evni. Slíkar sendingar hava sett seg fastar í mínum huga og ta› fara hesar hjá Armgar› Arge eisini at gera. Eg vóni bert, at ikki bert løgreglufólk, men eisini sálarfrø›ingar og politikarar hava lurta› væl eftir. Ta› tykist sum ta› enn bert eru kvinnur, kristiligir felagsskapir og fólkakirkjan sum hava uppdaga›, at vanlig fólk koma út í trupulleikar av slíkum slag, at okkurt má gerast, bæ›i vi› akuttar og fyribyrgjandi hjálp.

Leygarmorgunin bo›a›i útvarpi› frá, at nú var ikki loyvt at roykja umbor› á strandfer›sluskipunum. Eg vóni, at útvarpi› ger meira vi› grundgevingarnar hjá Strandfer›sluni. Eg haldi ta› vera sera áhugavert at fáa at vita, hvussu ta› ber til, at roykjarar blíva so agressivir, at teir skera setrini upp umbor› á skipunum. Eg helt, at roykjarar vóru í vanda fyri at fáa lungnakrabba, men nú sær út til at Strandfer›slan hevur ávíst, at roykjarar gerast vandalistar eisini. Gud viti, hvussu sær út inni í roykjaraheimum.

SVF sendi hugvekjandi sending um sluppuna Corenet sunnukvøldi›, har einast eftirlivandi Albert Michaelsen greiddi frá ógvusligari hending á Kappanum og um eitt strí› um yvirlivilsi. Hendingin hevur sett seg fast í minninum á øllum, sum hava veri› vi› og hava vara› av. Áhugavert var at fylgja vi›, tá i› sonur ein av manningini var og vitja›i á sta›num, har Corenet kom til lands.

Hetta er ein onnur long fer› enn tann hjá Duritu vi› Sølku Vølku. Hetta er arbei›i og brey› í munnin, mangan vi› ringum royndum.

Amerikanska sølufyribrigdi› "Halloween" hevur enn ikki fingi› fastatøkur á okkum, vit minnast enn tey sjólætnu allahalganna-dag. Útvarpi› hevur havt eitt tema alla vikuna um sorg og dey›a. Jógvan Frí›rikson hevur tosa› um manglandi sálarliga hjálp frá fakfólki til fólk, i› koma í ney› av missi. Rey›i Krossur hevur greitt frá sorgarlinjuni sum tey hava havt nú í eina tí› og eg fann endiliga útav, hvat Stu›lafelagi› Glottin arbei›ir vi›.

Hvat skuldu vit gjørt, høvdu vit ikki allar hesar frívilligu eldsálir, sum kasta seg út í at arbei›a fyri einari søk.

Mánakvøldi› var fyrilestur eftir Hans Jacob Debes professara at hoyra í útvarpinum. Fyrilesturin "Bygdir á heimsins enda" var grei›ur og sera áhugavert var at hoyra um grønlendsku bøndurnar, sum hvurvu sum døgg fyri sól og um orsøkirnar til hetta. Mín ummælisvika enda›i vi› dey›a Ingridar drotning og vali› av forseta í USA. Av eini ella a›rari orsøk metti SVF hetta at vera so t‡dningarmiki›, at teir sendu alla náttina. Eitt sindur løgi›, tá i› hugsa› ver›ur um, hvussu líti› hevur veri› gjørt vi› at l‡sa amerikanska forsetavali› undan valinum.